

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 562/2013-60

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. januára 2014 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti obchodnej spoločnosti A., s. r. o., P., zastúpenej advokátkou JUDr. M. H., P., vo veci namietaného porušenia jej základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co/23/2012 a jeho rozsudkom z 22. októbra 2012, za účasti Krajského súdu v Prešove, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti A., s. r. o., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu

v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co/23/2012 a jeho rozsudkom z 22. októbra 2012 porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1 Co/23/2012 z 22. októbra 2012 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť obchodnej spoločnosti A., s. r. o., P., trovy konania v sume 275,94 € (slovom dvestosedemdesiatpäť eur a deväťdesiatštyri centov) na účet advokátky JUDr. M. H., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. februára 2013 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti A., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách aj „sťažovateľ“ alebo „žalobca“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Co/23/2012 a jeho rozsudkom z 22. októbra 2012 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Sťažovateľka prostredníctvom splnomocnenej právnej zástupkyne v úvode sťažnosti uviedla, že *«Podstatou súdneho sporu vedeného pred všeobecnými súdmi, v ktorom v poslednom stupni rozhodoval práve porušovateľ, je právny titul podnikateľa I. M... (ďalej len „p. M.“) na náhradu škody, ktorý vyplynul z existencie jeho vzájomných právnych*

vzťahov so V., a. s., S. (ďalej len „banka“). Z dôvodu, že sťažovateľ sa neskôr stal právnym nástupcom p. M. v predmetnom súdnom spore, predmetnú ústavnú sťažnosť podáva už práve on.

Dňa 02. 12. 1991 uzatvoril p. M. s bankou Zmluvu o pôžičke podľa Občianskeho zákonníka, na základe ktorej banka požičala p. M. sumu vo výške 50.602.000,- Kčs. Na zabezpečenie tejto pohľadávky banky v ten istý, t. j. dňa 02. 12. 1991 uzatvoril s bankou aj Záložnú zmluvu č. 2/91 zo dňa 02. 12. 1991 (ďalej len „záložná zmluva“) v zmysle ešte vtedy platného Hospodárskeho zákonníka. Predmetom tejto záložnej zmluvy bolo zriadenie záložného práva na nehnuteľnosť vo vlastníctve p. M., konkrétne na budovu – Hotel D. č. k. 0103 s pozemkom na parcele č. .. v kat. území S. Vytváracia cena tejto nehnuteľnosti bola vo výške 50.602.000,- Kčs. Predmetné záložné právo k týmto nehnuteľnostiam však právne vzniklo až dňa 26. 05. 1992, t. j. až dňom zápisu tohto záložného práva do vtedy existujúcej evidencie nehnuteľností (Krajská správa geodézie a kartografie, stredisko geodézie). V danom prípade teda dlžník, vlastník nehnuteľnosti a záložca je stále tá istá osoba, t. j. p. M.».

Sťažovateľka ďalej poukazuje na čl. III záložnej zmluvy, ktorý upravoval alternatívy možného postupu V., a. s., B. (ďalej aj „žalovaná“), v prípade, že záložca nebude riadne splácať poskytnutú pôžičku, upriamujúc pozornosť na skutočnosť, že zmluvné strany v prípade výkonu záložného práva počítali s možnosťou, že záložcovi sa obmedzí disponovanie s jeho vecou – zálohom, s čím by podľa sťažovateľky „bol teda logicky aj právne následne spojený aj prechod opatrovania a správy zálohu na toho, kto s týmto zálohom disponoval“.

Sťažovateľka zastáva názor, že „celý spor pred všeobecnými súdmi (hmotnoprávny) spočíval v tom, ktorá zo zmluvných strán mala povinnosť sa o vec starať, opatrovať ju a chrániť pred poškodením, či vôbec takúto povinnosť mala, prípadne kedy táto povinnosť vznikla“. V spojitosti s tým uvádza, že tak ona, ako aj jej právny predchodca predložili v konaní celý rad listín (predkladajúc ich zoznam), z ktorých vyplýva, že „vôľa, správanie a postavenie banky, že ona mala právo mať vec u seba, právo dispozície s vecou (a že tieto veci aj banka reálne mala v dispozícii a držbe) a zároveň, že s týmto oprávnením súvisí

aj povinnosť správy a opatrovania veci“, a preto nesúhlasí s tým, ako tieto skutočnosti posúdil a vyhodnotil krajský súd. Okrem iného sa sťažovateľka odvoláva aj na poisťnú zmluvu, ktorú V., a. s., uzatvorila 25. januára 1994 s P., a. s., ako poistený (ďalej len „poisťná zmluva“), argumentujúc tým, že *„samotná banka v čase podpisovania tejto poisťnej zmluvy si bola vedomá toho, že poistenú vec musela prevziať, pretože inak by ako poistený túto poisťnú zmluvu nemohla uzatvoriť“*.

Sťažovateľka namieta, že krajský súd, ktorý napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok Okresného súdu Humenné č. k. 6 C 203/2004-82 z 30. septembra 2011, použil na predmetný skutkový stav nesprávny zákon [vec sa mala posudzovať podľa zákona č. 109/1964 Zb. Hospodársky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Hospodársky zákonník“)] a navyše sa nijako nevysporiadal so všetkými významnými okolnosťami a dôkazmi, na ktoré poukazovala, ktoré vyplynuli z dokazovania a ktoré boli podľa nej *„pre rozhodnutie meritórne“*. V nadväznosti na to označuje odôvodnenie napadnutého rozsudku ako *„nejasné, neúplné, miestami dokonca vágne“* a tvrdí, *„že overenie správnosti výroku je nepreskúmateľné“*.

Následne sťažovateľka zo svojho pohľadu podrobne analyzuje právny stav veci, vyslovujúc názor, že *„konaním a rozhodnutím porušovateľa tak bolo porušené nielen právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu, ale konajúci súd svojím postupom a rozhodnutím významnou mierou zasiahol aj do práva sťažovateľa vlastniť majetok v zmysle čl. 20 ods. 1 Ústavy SR“*.

Na podporu svojej argumentácie sťažovateľka napokon v ďalšej časti sťažnosti cituje aj z doterajšej judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva.

Podaním dourčeným ústavnému súdu 7. mája 2013 sťažovateľka doplnila a zosumarizovala dôvody svojej sťažnosti. V tomto podaní predovšetkým zdôraznila, *„že nepozná žiaden typický alebo atypický právny úkon, ktorý by vznikol v dôsledku odovzdania hotela ako predmetu záložného práva a znamenal by vznik záväzkového vzťahu. Ide teda o právny názor, ktorý prekrúca, teoreticky legislatívne prakticky spôsob vzniku*

záväzkov a zamieňa ich so vznikom mimozáväzkovej zodpovednosti. Vymyslieť takéto právne posúdenie je svojvoľné, pretože nielenže nemá oporu v právnom poriadku Slovenskej republiky, ale ani v judikatúre všeobecných súdov. Ide o výklad, ktorý ide proti zmyslu úpravy zodpovednosti za škodu.

Takýto právny základ napadnutého rozsudku odvolacieho súdu je preto zjavne zmätočný a protirečivý a je tiež zistiteľné, že oba súdy, okresný aj porušovateľ použili právny základ v úplnom rozpore so zisteným skutkovým stavom.“

Keďže sťažovateľka vyvodzuje svoj nárok na náhradu škody z porušenia právneho vzťahu vzniknutého na základe záložnej zmluvy uzavretej podľa Hospodárskeho zákonníka, nárok na náhradu škody sa musel podľa nej posudzovať podľa tohto právneho predpisu.

Sťažovateľka ďalej tvrdí, že z napadnutého rozsudku (v spojení s prvostupňovým rozsudkom) nie je vôbec zrejmý právny základ rozhodnutí, a označuje jeho odôvodnenie za „*protirečivé a svojvoľné*“. Sťažovateľka taktiež argumentuje tým, že „*v posudzovanej veci došlo ku základnému skresleniu všetkých výsledkov dokazovania*“, poukazujúc na vyhodnotenie výpovede svedkyne Ing. D. M., ktorá bola podľa nej nielen ignorovaná, ale tiež použitá v rozpore s jej obsahom.

Vzhľadom na tieto dôvody sťažovateľka navrhuje, aby bola jej sťažnosť prijatá na ďalšie konanie a vo veci samej bolo rozhodnuté v súlade s návrhom na rozhodnutie (petitom) jej sťažnosti tohto znenia:

„1. Základné právo na súdnu a inú právnu ochranu upravené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základné právo a právo na spravodlivé súdne konanie upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj základné právo vlastníť majetok upravené v článku 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na ochranu majetku upravené v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení Protokolu č. 11 sťažovateľa spoločnosti A., s. r. o., postupom a rozsudkom Krajského súdu v Prešove ako súdu odvolacieho spis. zn. I Co/23/2012 zo dňa 22. 10. 2012, boli porušené.

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove ako súdu odvolacieho č. k. 1 Co/23/2012 zo dňa 22. 10. 2012 sa zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3. Spoločnosti A., s. r. o., sa priznáva náhrada trov konania podľa dodatočného vyčíslenia, ktoré je Krajský súd Slovenskej republiky povinný uhradiť na účet právneho zástupcu do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

K sťažnosti sa na výzvu ústavného súdu vyjadril ešte pre jej predbežným prerokovaním predseda senátu 1 Co krajského súdu prípisom z 11. apríla 2013, v ktorom okrem iného uviedol:

„Predovšetkým je potrebné zdôrazniť, že v priebehu konania nebolo preukázané faktické ovládanie veci – hotela D... zo strany žalovaného, a taktiež nemal žalovaný k predmetnému hotelu výhradné dispozičné právo. Okolnosť, že žalovaný ako záložný veriteľ pristúpil k výkonu záložného práva, neznamená, že zároveň prevzal zodpovednosť za predmetný hotel.

So všetkými listinnými dôkazmi sa odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia vyporiadal a to tak s dôkazmi, ktoré boli predložené súdu prvého stupňa, ako aj s dôkazmi predloženými v štádiu odvolacieho konania.

Poistenie predmetného hotela zo strany záložného veriteľa u poisťovacej spoločnosti O., a. s., nemožno hodnotiť ako prevzatie zodpovednosti za predmetný hotel.

Ako bolo vyššie naznačené, nemožno spájať snahu záložného veriteľa – žalovaného predat' predmetný hotel ako predmet zálohu s údajným prejavom vôle mať záloh u seba, pretože takéto konanie žalovaného preukázané nebolo.

V závislosti od toho nemohlo dôjsť ani k porušeniu právnej povinnosti na strane žalovaného ako záložného veriteľa, pretože takúto právnu povinnosť starať sa o hotel D. záložný veriteľ na seba neprevzal.

Naopak, v konaní bolo preukázané to, že pôvodný žalobca ukončil podnikateľskú činnosť v predmetnom hoteli, kľúče od hotela nechal u riaditeľky pobočky žalovaného v S. a v ďalšom období starostlivosť o hotel nezabezpečoval.

K ponechaniu kľúčov u riaditeľky pobočky žalovaného v S. došlo 3. 5. 1994, pričom nasledujúceho dňa, teda 4. 5. 1994 odovzdal žalovaný prostredníctvom svojich zamestnancov pobočky v S. predmetné kľúče od Hotela D. do úschovy Okresnému súdu

Svidník. To znamená, že z tejto okolnosti nemožno vyvodzovať žiadnu dohodu medzi pôvodným žalobcom a žalovaným týkajúcu sa prevzatia starostlivosti o predmetný hotel. Práve preto pobočka žalovaného v S. odovzdala kľúče od hotela do súdnej úschovy.

Ako bolo už v predchádzajúcich štádiách konania naznačené, a to aj v súvislosti s rozhodnutím Najvyššieho súdu SR v tomto konaní, Dodatok č. 2/93 k Záložnej zmluve č. 2/91 z 24. 6. 1993 dávala možnosť záložnému veriteľovi nakladať a predať založený majetok, pričom účelom podpisu bolo doplnenie záložnej zmluvy práve v súvislosti so zakotvením možnosti nakladať so založenou nehnuteľnosťou v smere realizácie záložného práva, avšak ani tento dodatok nezakotvoval povinnosť opatrovania alebo starostlivosti žalobcu o tento záloh, t. j. založený hotel.

Ako bolo vyššie naznačené, odvolací súd doplnil dokazovanie oboznámením listinných dôkazov predložených žalobcom za situácie, že nemal dôvod pochybovať, že tieto sa dostali žalobcovi až na základe protokolu z 12. 10. 2011 od pôvodného postupcu S., s. r. o., čím boli splnené podmienky v zmysle § 213 ods. 4 O. s. p. v nadväznosti na ustanovenie § 205a ods. 1 písm. d/ O. s. p. a bolo možné tieto dôkazy na odvolacom pojednávaní oboznámiť.

Predmetné listinné dôkazy však nepotvrdzujú vznik záväzku na strane žalovaného v podobe starostlivosti a zabezpečovania predmetného hotela zo strany žalovaného.

Za týchto okolností treba konštatovať, že ani oboznámenie týchto listinných dôkazov neprinieslo žiadnu zmenu v hodnotení dôkazov vykonaných už predtým na súde prvého stupňa alebo v posúdení eventuálnej zodpovednosti na strane žalovaného.

Preto okolnosti uvádzané navrhovateľom v ústavnej sťažnosti považujeme za nedôvodné a predmetnú sťažnosť navrhujeme zamietnuť.“

Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 562/2013-46 z 23. septembra 2013 bola sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie. Po prijatí sťažnosti bol krajský súd prípisom ústavného súdu z 2. októbra 2013 vyzvaný na prípadné doplnenie pôvodného vyjadrenia k sťažnosti, túto možnosť však nevyužil.

Dňa 13. novembra 2013 ústavný súd zaslal právnej zástupkyňi sťažovateľky vyjadrenie krajského súdu na zaujatie stanoviska. Právna zástupkyňa v odpovedi

z 27. novembra 2013 na prípis ústavného súdu iba stručne uviedla, že „na svojej sťažnosti zotrúva v plnom rozsahu a navrhuje, aby Ústavný súd Slovenskej republiky po vykonanom dokazovaní rozhodol v zmysle petitu predmetnej sťažnosti“.

Právna zástupkyňa sťažovateľky, ako aj krajský súd oznámili ústavnému súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, v dôsledku čoho ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Sťažovateľka tvrdí, že postupom krajského súdu a napadnutým rozsudkom sp. zn. 1 Co/23/2012 z 22. októbra 2012 došlo k porušeniu jej základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

Napadnutým rozsudkom bol potvrdený ako vecne správny rozsudok Okresného súdu Humenné č. k. 6 C 203/2004-82 z 30. septembra 2011, ktorým bola zamietnutá žaloba sťažovateľky o uloženie povinnosti žalovanej zaplatiť sťažovateľke sumu 1 132 320,72 € s prísl.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde. Obsah základného práva na súdnu ochranu podľa citovaného článku ústavy je vytvorený rozhodovacou činnosťou ústavného súdu.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná nezávislým a nestranným súdom..., ktorý rozhodne o jeho občianskych právach a záväzkoch. Podstata a obsah tohto základného práva je, ako sa to dlhodobo judikuje v rozhodovaní ústavného súdu, rovnaká ako podstata a obsah základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

Podľa čl. 1 ods. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok. Nikoho nemožno zbaviť jeho majetku s výnimkou verejného záujmu a za podmienok, ktoré ustanovuje zákon a všeobecné zásady medzinárodného práva.

II.1 Relevantné tvrdenia sťažovateľky o porušení základného práva na súdnu ochranu

Sťažovateľka namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) krajským súdom napadnutým rozsudkom, ku ktorému malo podľa nej dôjsť najmä v dôsledku:

- a) nesprávne zvoleného právneho základu na rozhodnutie veci samej; právne vzťahy medzi účastníkmi sporu vznikli uzavretím záložnej zmluvy č. 2/91 z 2. decembra 1991 podľa ustanovení Hospodárskeho zákonníka, avšak nároky, ktoré sťažovateľka uplatnila v konaní pred všeobecnými súdmi, sa už v napadnutom rozsudku krajského súdu posudzovali napriek § 763 ods. 1 Obchodného zákonníka podľa Občianskeho zákonníka;
- b) neúplného skutkového základu na rozhodnutie vo veci samej, čo sa malo prejavíť v tom, že tento skutkový základ sa vytvoril v dôsledku toho, že všeobecné súdy nesprávne vyložili obsah výpovede pracovníčky žalovanej, svedkyne Ing. D. M. (riaditeľky jej pobočky), ktorá potvrdila výslovným a nespochybniteľným

spôsobom, že žalovaná prevzala od sťažovateľky sporný hotel a snažila sa ho nielen spravovať, ale aj predať, pričom napriek tomu, čo táto svedkyňa uviedla, že krajský súd rovnako ako pred ním prvostupňový súd ustálili, že k odovzdaniu hotela nedošlo.

II.2 Základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a námietka nesprávne zvoleného právneho základu rozhodnutia

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

V nadväznosti na takto všeobecne vymedzený obsah základného práva na súdnu ochranu ústavný súd uvádza, že do tohto obsahu patrí aj to, aby sa v spore alebo v inej právnej veci v konaní pred všeobecným súdom vytvoril právny základ na rozhodnutie vo veci samej v súlade s tým, aký bol právny základ vzťahov, ktoré vznikli medzi účastníkmi sporu.

V tejto spojitosti je z ústavného hľadiska nevyhnutné, aby sa pri vytváraní právneho základu na rozhodovanie vo veci samej dôsledne aplikovali aj prechodné a záverečné

ustanovenia právnych predpisov relevantné pre rozhodnutie v danej veci, predovšetkým tie ustanovenia, ktoré upravujú časovú pôsobnosť nových právnych predpisov.

Nerešpektovanie týchto prechodných a záverečných ustanovení (o časovej pôsobnosti nových právnych predpisov) považuje ústavný súd za ústavne neakceptovateľný zásah do právnej istoty účastníkov zmluvných aj iných právnych vzťahov, ktorí by boli takto pozbavení jedného z dôležitých komponentov právnej istoty – predvídateľnosti dôsledkov ich právnych úkonov v spojitosti s právnou úpravou platnou a účinnou v čase uskutočňovania týchto právnych úkonov.

V tejto spojitosti ústavný súd poukazuje na to, že z listinných dôkazov predložených v konaní pred ním vyplýva, že právne vzťahy medzi účastníkmi sporu vznikli na základe uzavretia záložnej zmluvy č. 2/91 z 2. decembra 1991 podľa Hospodárskeho zákonníka, ktorý bol zrušený zákonom č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (§ 772 bod 3).

Obchodný zákonník však v § 763 ods. 1 skutočne, tak ako to tvrdí sťažovateľka, ustanovoval o svojej časovej pôsobnosti toto: „Týmto zákonom sa spravujú právne vzťahy, ktoré vznikli odo dňa jeho účinnosti. Právne vzťahy vzniknuté pred dňom účinnosti tohto zákona a práva z nich vzniknuté, ako aj práva zo zodpovednosti za porušenie záväzkov z hospodárskych a iných zmlúv uzavretých pred dňom účinnosti tohto zákona sa spravujú doterajšími predpismi...“

Doterajším predpisom v posudzovanej veci bol Hospodársky zákonník, ktorý v § 145 ods. 1 s nadpisom „Škoda spôsobená porušením záväzku alebo inej právnej povinnosti“ ustanovoval: „Organizácia, ktorá inej organizácii spôsobila škodu porušením záväzku alebo inej právnej povinnosti, je povinná škodu nahradiť.“

Napriek tomu, že záložná zmluva medzi účastníkmi sporu bola uzavretá podľa Hospodárskeho zákonníka, a napriek zneniu § 763 ods. 1 Obchodného zákonníka sa nárok na náhradu škodu v spore pred všeobecnými súdmi v tejto veci opieral práve o dôsledky z tejto záložnej zmluvy, odvolací súd potvrdením rozsudku súdu prvého stupňa sa stotožnil s tým, že právnym základom na rozhodnutie vo veci samej bol Občiansky zákonník.

Na použitie Hospodárskeho zákonníka alebo Obchodného zákonníka bolo podľa názoru odvolacieho súdu potrebné preukázať, že medzi účastníkmi sporu došlo k odovzdaniu hotela žalovanej ako predmetu záložnej zmluvy.

Krajský súd v tejto súvislosti uviedol, že nemožno súhlasiť s názorom sťažovateľky uvedeným v jej „*odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa, že v predmetnej veci je potrebné vychádzať z ustanovenia § 129f ods. 3, 4 Hospodárskeho zákonníka v znení zákona č. 103/1990 Zb., podľa ktorého by žalovaný mal povinnosť starať sa o predmetný hotel ako záložný veriteľ o záloh a pokiaľ túto svoju povinnosť porušil, založil tým nárok na náhradu škody na strane žalobcu.*

V zhode so súdom prvého stupňa aj odvolací súd konštatuje, že v priebehu celého rozsiahleho dokazovania na súde prvého stupňa nebolo preukázané prevzatie predmetu zálohu do dispozície žalovaného na základe jasnej dohody medzi účastníkmi, ktorej obsahom by bol predmetný záväzok na strane žalobcu opatrovať záloh a chrániť ho pred poškodením, zneužitím a zničením. Naopak v konaní bolo preukázané to, že pôvodný žalobca ukončil podnikateľskú činnosť v predmetnom hoteli, kľúče od hotela nechal u riaditeľa pobočky žalovaného v S. a v ďalšom období starostlivosť o hotel nezabezpečoval.

K ponechaniu kľúčov u riaditeľky pobočky žalovaného v S. došlo 3. 5. 1994, pričom nasledujúceho dňa, dňa 4. 5. 1994 odovzdal žalovaný prostredníctvom svojich zamestnancov pobočky v S. predmetné kľúče od hotela D. do úschovy Okresnému súdu Svidník. To znamená, že z tejto okolnosti nemožno vyvodzovať žiadnu dohodu medzi pôvodným žalobcom a žalovaným týkajúcu sa prevzatia starostlivosti o predmetný hotel. Práve preto pobočka žalovaného v S. odovzdala kľúče od hotela do súdnej úschovy.

K takémuto postupu zo strany pôvodného žalobcu došlo v zmysle vyššie uvedeného v roku 1994, teda za účinnosti Obchodného zákonníka – zákona č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje otázku náhrady škody v § 373 a nasl., pričom základným predpokladom náhrady škody podľa tohto zákona je porušenie povinnosti zo záväzkového vzťahu. Ako bolo vyššie naznačené, vznik záväzkového vzťahu medzi účastníkmi konania, t. j. medzi pôvodným žalobcom a žalovaným v podobe prevzatia

predmetného hotela a z toho vyplývajúcej starostlivosti o tento hotel počas dokazovania preukázaný nebol.

Za týchto okolností nemožno posudzovať nároky uplatňované žalobcom v tomto konaní za nároky, ktoré majú pôvod v pôvodnom obchodnoprávnom vzťahu medzi žalobcom a žalovaným a správne preto súd prvého stupňa poukázal na ustanovenie § 415 a § 420 Občianskeho zákonníka, ktoré na právny vzťah účastníkov aplikoval.“.

Takýto výklad a použitie práva v spore účastníkov je podľa názoru ústavného súdu v úplnom rozpore so základnými požiadavkami právnej istoty ako rozhodujúceho komponentu právneho štátu (čl. 1 ods. 1 ústavy) vrátane predvídateľnosti práva a jeho dôsledkov pre právne vzťahy medzi subjektmi práva.

Aplikáciu Hospodárskeho zákonníka podľa názoru ústavného súdu nebolo možné podmieniť tým, čo uviedol odvolací súd, podľa ktorého na jeho použitie bolo nevyhnutné, aby došlo k odovzdaniu sporného hotela žalovanej strane; o takej podmienenosti niet zmienky v prechodných ustanoveniach Obchodného zákonníka, ktorým došlo k zrušeniu Hospodárskeho zákonníka, a ani v jeho ustanovení o časovej pôsobnosti tohto zákonníka (§ 763 ods. 1 a § 772 bod 3). Takým spôsobom odvolací súd v skutočnosti doplnil právne normy obsiahnuté v § 763 ods. 1 Obchodného zákonníka, čím prekročil zákonom ustanovené limity uvedených ustanovení, čo je v právnom štáte neprípustné, a v nadväznosti na to došlo k vylúčeniu použitia ustanovení Hospodárskeho zákonníka, na ktorý ustanovenie o časovej pôsobnosti Obchodného zákonníka odkazuje.

II.3 Základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) a námietka svojvoľného a protirečivého hodnotenia dôkazu

Z predložených listinných dôkazov, ako aj z obsahu odôvodnení rozsudkov okresného súdu a odvolacieho súdu ústavný súd považoval za preukázané, že výpoveď svedkyne Ing. D. M. obsahovala skutkové okolnosti, ktoré v súhrne potvrdzovali, že k odovzdaniu sporného hotela žalovanej došlo; tieto skutkové zistenia však boli súdom

prvého stupňa a odvolacím súdom vyhodnotené tak, že k odovzdaniu hotela nedošlo, a preto bolo potrebné v konaní o náhradu škody použiť ako právny základ Občiansky zákonník (§ 415 a § 420).

V odôvodnení oboch rozsudkov však niet žiadneho argumentu, z akého dôvodu všeobecné súdy neuverili tejto svedkyňi, ktorá vypovedala v pozícii štatutárneho orgánu pobočky žalovanej a zodpovedala za všetky úkony tejto pobočky; navyše, jej výpoveď bola podporená aj odkazom na zápisnicu o odovzdaní hotela. Podľa názoru ústavného súdu táto protirečivosť vyhodnotenia svedeckej výpovede s obsahom tejto výpovede dosahuje taký stupeň svojvoľnosti, ktorý má z hľadiska ochrany základného práva na súdnu ochranu už ústavný význam.

Ústavný súd zásadne nie je oprávnený ani povinný posudzovať spôsob hodnotenia dôkazov vykonaných všeobecnými súdmi. Toto obmedzenie však nie je, ako to vyplýva z judikatúry ústavného súdu, absolútne.

Podľa rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 210/08 „Ústavný súd je oprávnený posudzovať výsledky dôkazného konania pred všeobecným súdom za takých okolností, keď právne závery, na ktorých sú rozhodnutia všeobecných súdov založené, výrazne nekorešpondujú so skutkovými zisteniami, vrátane absencie skutkových zistení.“

Sám odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že právnym základom rozhodnutia vo veci by bol Hospodársky zákonník alebo Obchodný zákonník, a nie Občiansky zákonník, len ak by sa preukázalo, že došlo k odovzdaniu hotela.

Z toho jeho záveru teda vyplýva, že protirečivé a svojvoľné vyhodnotenie výpovede svedkyne Ing. D. M. obomi všeobecnými súdmi viedlo k tomu, že tieto súdy prijali právne závery v spore o náhradu škody v rozpore s právnym základom zmluvných vzťahov založených medzi sťažovateľkou a žalovanou 2. decembra 1991 uzavretím záložnej zmluvy č. 2/91 podľa Hospodárskeho zákonníka. Zároveň všeobecné súdy takto nevzali do úvahy prechodné ustanovenia Obchodného zákonníka (§ 763 ods. 1 v spojení s § 772 bodom 3),

predovšetkým jednoznačné určenie časovej pôsobnosti Obchodného zákonníka vo vzťahu k zrušenému Hospodárskemu zákonníku.

II.4 Vyhodnotenie postupu a napadnutého rozsudku odvolacieho súdu z hľadiska namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru)

Ústavný súd dospel k právnenému záveru, podľa ktorého odvolací súd v posudzovanej veci (aj v spojitosti s rozsudkom súdu prvého stupňa) vychádzal z takého právneho základu vo veci samej (Občiansky zákonník), ktorý bol v rozpore s právnym základom zmluvných vzťahov vzniknutých medzi účastníkmi konania na základe záložnej zmluvy uzavretej podľa Hospodárskeho zákonníka, ako aj v rozpore s ustanovením o časovej pôsobnosti Obchodného zákonníka, ktorým došlo k zrušeniu Hospodárskeho zákonníka (§ 772 bod 3 a § 763 ods. 1).

Tento nesprávne vytvorený právny základ na rozhodovanie vo veci samej bol podmienený protirečivým a svojvoľným hodnotením takého dôkazu, ktorý mal nezastupiteľný význam pre vytvorenie skutkového základu na rozhodnutie vo veci samej.

Takýto postup a rozhodnutie odvolacieho súdu podľa názoru ústavného súdu preto treba považovať za porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a zároveň aj čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na to ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

II.5 K ďalším námietkam porušenia základného práva na súdnu ochranu, práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru), základného práva vlastníť podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu

Vzhľadom na závery uvedené v bode II.4 tohto nálezu ústavný súd už nepovažoval za potrebné rozhodovať o ďalších namietaných porušeníach obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Tieto ďalšie tvrdenia o porušení

základného práva na súdnu ochranu by podľa názoru ústavného súdu žiadnym spôsobom neovplyvnili výroky tohto nálezu.

Keďže ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd napadnutým rozsudkom porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (resp. právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ktorý zároveň zrušil, vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok zaručeného v čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na ochranu majetku podľa čl. 1 dodatkového protokolu zastáva názor, že sa tým po vrátení veci na ďalšie konanie otvára priestor na to, aby sa krajský súd sám vyrovnal s ochranou označených práv hmotného charakteru. Ústavný súd preto sťažnosti v časti, v ktorej sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu, nevyhovet, uprednostňujúc právomoc všeobecného súdu na ochranu subjektívnych hmotných práv účastníkov konania pred ochranou v konaní pred ústavným súdom, t. j. zásadu minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov [rovnako napr. IV. ÚS 136/2010, IV. ÚS 302/2010 (bod 4 výroku tohto nálezu)].

II.6 Záväznosť právneho názoru ústavného súdu pre ďalšie konanie a rozhodovanie krajského súdu

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že napadnutým rozsudkom došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zrušil napadnutý rozsudok krajského súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu).

V ďalšom postupe je krajský súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v tomto rozhodnutí (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde), ktorého podstata spočíva v tom, že krajský súd ako odvolací súd musí v danom spore v súlade s judikatúrou ústavného súdu zabezpečiť základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vytvorením právneho základu rozhodnutia vo veci samej v súlade s právnym základom vzťahov založených medzi účastníkmi záložnou zmluvou č. 2/91 z 2. decembra 1991 a ustanoveniami Obchodného zákonníka o jeho časovej pôsobnosti vo vzťahu k Hospodárskemu zákonníku.

III.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Z § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde vyplýva, že podmienkou priznania finančného zadosťučinenia je, aby sťažovateľ uviedol rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Keďže sťažovateľka sa priznania finančného zadosťučinenia nedomáhala, ústavný súd o jeho priznaní nerozhodoval.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Sťažovateľka si uplatnila nárok na úhradu trov konania za dva úkony právnej služby, ktoré vyčíslila v celkovej sume 5 397,16 €.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania pozostávajúcu z odmeny advokátky a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2013 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti, písomné stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) po 130,16 €. Ďalej má právna zástupkyňa sťažovateľky nárok na náhradu režijného paušálu 7,81 € za dva úkony podľa vyhlášky vykonané v roku 2013. Celkovo predstavuje priznaná úhrada trov konania sumu 275,94 €.

V zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi (II. ÚS 299/04). Ústavný súd vzhľadom na to pri rozhodovaní o úhrade trov konania nemohol vychádzať z hodnoty veci, ktorá je predmetom napadnutého konania, ako to požadovala právna zástupkyňa sťažovateľky (porovnaj napr. IV. ÚS 185/09, IV. ÚS 297/09).

Priznanú úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 3 výroku tohto nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. januára 2014